

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-550-1-5>

PSYCHOLOGICAL READINESS OF MILITARY SERVANTS FOR OFFENSIVE ACTIONS

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО НАСТУПАЛЬНИХ ДІЙ

Stasiuk V. V.

*Doctor of Psychological Sciences,
Professor,
Professor at the Department of Internal
Communications
National Defense University of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Стасюк В. В.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри внутрішніх
комунікацій
Національний університет оборони
України
м. Київ, Україна*

Kyrychenko A. V.

*Doctor of Philosophy (PhD),
Senior Lecturer at the Department
of Internal Communications,
National Defense University of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Кириченко А. В.

*доктор філософії (PhD),
старший викладач кафедри
внутрішніх комунікацій
Національний університет оборони
України
м. Київ, Україна*

Наступальні операції сил оборони України є ключовим елементом бойових дій, спрямованих як на просування вглиб території противника (наприклад, Курська операція, розпочата 6 серпня 2024 року), так і на звільнення тимчасово окупованих територій із подальшим виходом на міжнародно визнані кордони 1991 року. Успішне виконання цих завдань вимагає від військовослужбовців високого рівня професійної підготовки, що включає не лише фізичну витривалість, а й здатність до психологічної саморегуляції в умовах інтенсивного бойового навантаження.

Визначальними факторами боєздатності під час наступальних дій є бойовий досвід, мотивація, психологічна стійкість, здатність оперативно ухвалювати рішення в умовах невизначеності та високого ризику. Значну роль відіграють також упевненість у власних силах, злагодженість дій у складі підрозділу та психологічна адаптація до діяльності в бойових умовах.

Психологічна готовність до наступальних дій є критичним чинником, що безпосередньо впливає як на ефективність виконання бойових завдань, так і на збереження життя та здоров'я особового складу. Вона формується під впливом комплексу об'єктивних і суб'єктивних

чинників, серед яких особливе значення мають рівень психологічної підготовки, стресостійкість, здатність до концентрації уваги та швидкого мислення. Отже, забезпечення належного рівня психологічної готовності військовослужбовців є одним із пріоритетних напрямів підготовки сил оборони України до ведення наступальних операцій.

Наступ це вид бойових дій, який має на меті розгром противника та в подальшому захоплення важливих районів (об'єктів). Його суть – завдання удару по противнику всіма доступними засобами, проведення рішучої атаки, швидке просування підрозділів углиб його бойових порядків, знищення живої сили, взяття полонених, а також захоплення озброєння, техніки та визначених районів (рубежів) [4]. Водночас наступ залишається одним із найскладніших видів бойових дій, що вимагає ретельної та всебічної підготовки, зокрема психологічної. Рівень психологічної готовності військовослужбовців до наступу визначається комплексом морально-психологічних чинників, які безпосередньо впливають на їхню боєздатність, витривалість і ефективність виконання завдань у динамічних умовах бою.

Дослідження поняття “психологічна готовність” у науковій літературі дозволяє виокремити кілька загальних ознак, що характеризують цей феномен. Зокрема, В. Стасюк зазначає, що психологічна готовність військовослужбовців до бойової діяльності передбачає не лише усвідомлення відповідальності за захист Батьківщини та близьких, а й формування впевненості у власних силах, віру в товаришів по зброї, а також у надійність бойової техніки та озброєння.

До важливих складових цього стану також належать прагнення до боротьби, бажання перевірити власні можливості, подолати внутрішні обмеження та здобути перемогу над противником. Динаміка змін показників психологічної готовності проявляється в процесі виконання бойових завдань, а її рівень може варіюватися на різних етапах – перед початком бойових дій, у ході їх виконання та після завершення. Розвиток і прояв цих станів залежать від специфіки завдань та умов, у яких здійснюється діяльність [2].

Психологічна готовність військовослужбовців до наступальних дій визначається сукупністю факторів, серед яких особливу роль відіграють їхні переконання, стресостійкість, емоційний стан у критичних ситуаціях, рівень адаптації до екстремальних умов і загальний стан здоров'я. Ці чинники безпосередньо впливають на бойову ефективність особового складу, визначаючи їхню здатність діяти злагоджено та ухвалювати оптимальні рішення в умовах бою. Стан готовності військовослужбовців є ключовим елементом у процесі трансформації професійної підготовки в ефективну бойову діяльність, що сприяє мінімізації психологічних втрат. Він забезпечує плавний перехід від

стану очікування до активних дій, визначаючи рівень збереження та реалізації військової майстерності, особливо на початковому етапі бойових дій. Цей стан можна розглядати як своєрідний “клапан”, що регулює доступ досягнутого рівня професійних навичок у реальних бойових умовах. У сприятливій ситуації цей клапан відкривається повністю, дозволяючи військовослужбовцям діяти максимально ефективно. Водночас за несприятливих обставин він може частково або повністю блокувати реалізацію бойових навичок, що може призвести до розгубленості, ступору або навіть повної нездатності виконати поставлені завдання [1–3].

Стан готовності має індивідуальний характер, оскільки його зміст залежить від особистісних особливостей військовослужбовця, його досвіду, психофізіологічного стану та рівня підготовки. Очевидно, що він повинен охоплювати психологічні та фізіологічні характеристики, які відповідають вимогам бойової обстановки та забезпечують ефективне виконання завдань. Готовність до бою є проміжним етапом між завершенням підготовки та безпосереднім вступом у бойові дії, забезпечуючи оптимальну мобілізацію фізичних і психологічних ресурсів. Формування та розвиток психологічної готовності особового складу до наступальних дій відбувається в межах системи психологічної підтримки бойової підготовки, що реалізується під керівництвом командирів. Досягнення належного рівня психологічної готовності є результатом систематичної та цілеспрямованої психологічної підготовки, яка охоплює весь період навчання, виховання та військової служби [3; 5].

Отже, успішне проведення наступальних операцій вимагає від військовослужбовців не лише фізичної витривалості, професійних навичок і тактичної підготовки, але й стійкого психологічного стану, що забезпечує готовність до прийняття рішень в екстремальних умовах, подолання страху, стресу та морально-психологічного тиску. Сучасний характер війни висуває нові вимоги до формування психологічної готовності. Військовослужбовці мають долати інтенсивні стресові фактори, протидіяти психологічному тиску та впливу пропаганди, зберігати бойовий дух навіть у найбільш критичних умовах.

Література:

1. Дикун В. Г., Кириченко А. В., Стрілець В. В. Особистісна психологічна готовність військовослужбовців армій провідних країн НАТО. *Збірник матеріалів науково-практичного семінару «Система морально- психологічного забезпечення Збройних Сил України: уроки російсько- української війни»*. Київ : НУОУ, 2024. С. 26–29.

2. Кириченко А. В. Особливості психологічної готовності військово-службовців Десантно-штурмових військ Збройних Сил України до виконання завдань за призначенням. *Вісник Національного університету оборони України* : зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2020. Вип. 2 (55). С. 50–58.

3. Кириченко А. В. Структура психологічної готовності військово-службовців Десантно-штурмових військ Збройних Сил України до ведення бойових дій. *Вісник Національного університету оборони України* : зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2020. Вип. 5 (58). С. 80–89.

4. Наступ. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF.pdf> (дата звернення: 27.11.2024).

5. Психологія управління військами : підручник ; вид. 2-ге, перероб. та допов. / [В. І. Осьодло, О. П. Ковальчук, Д. П. Лисенко та ін.] ; за заг. ред. В. В. Стасюка. Київ : НУОУ, 2024. 532 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-550-1-6>

**PHENOMENON OF SELF-AWARENESS
IN MEN WITH ALCOHOL ADDICTION:
PSYCHOLOGICAL MECHANISMS AND FORMATION FACTORS**

**ФЕНОМЕН САМОСВІДОМОСТІ У ЧОЛОВІКІВ
З АЛКОГОЛЬНОЮ ЗАЛЕЖНІСТЮ:
ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ**

Cherniavska N. V.

*PhD Student, Department
of General Psychology
Vasyl Stefanyk Precarpathian National
University
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Чернявська Н. В.

*аспірантка кафедри
загальної психології
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Алкогольна залежність серед чоловіків є серйозною проблемою, в нашому сьогоденні, що негативно впливає на їхнє фізичне та психічне здоров'я, а також на соціальне функціонування. Розуміння психологічних механізмів та чинників, що впливають на формування самосвідомості у цих осіб, є ключовим для розробки ефективних методів реабілітації та підтримки. Особлива увага приділяється